

Asia: VN/489/2021

**Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi
perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain
muuttamisesta**

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntönne 3.5.2021/Dnro VN/489/2021

Luonnos laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain
muuttamisesta

Akava ry lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Lausunnon pääkohdat

- Akava pitää lausuttavana olevaa luonnosta pääsääntöisesti hyvänä ja asiakokonaisuutta erittäin tärkeänä.
- Perusteluissa on kerrottava selkeämmin, mitä lapsen edun ensisijaisuus käytännössä tarkoittaa nykyiseen päätöksentekoon tai opetuksen ja koulutuksen suunnitteluun ja järjestämiseen verrattuna.
- Lapsen edun arvioinnin osalta esitystä on täydennettävä maininnalla velvollisuudesta käyttää tarvittaessa lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n mukaista ilmoitusvelvollisuutta.
- Esitykseen sisältyviä oikeuksia ja velvollisuuksia on selkeytettävä ja yhdenmukaistettava, esimerkiksi opetuksen epäämisoikeuden pituuden on oltava kolme päivää myös perusopetuksessa.

T-ukitoimia syrjäytymistä ja eriarvoistumista vastaan on rakennettava moniammatillisesti ja -alaisesti opetustoimen kokonaisuuden sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kuin myös nuorisotyön ja kuntoutuspalveluiden yhteistyönä.

Akava pitää lakiluonnosta perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta pääsääntöisesti hyvänä. Se pitää erittäin tärkeänä hallituksen käynnistämää toimenpideohjelmää kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa, jonka toimenpiteisiin lausunnolla oleva luonnos kuuluu.

Lapsen edun ensisijaisuus on varmistettava

Akava kannattaa lapsen edun ensisijaisuutta koskevan säännöksen lisäämistä lainsäädäntöön. Lapsen edun tunnistamiseksi tarvitaan kuitenkin täsmennyksiä lakitekstiin, jotta käytännön tasolla on selvää, millaista muutosta nykyiseen päätöksentekoon tai opetuksen ja koulutuksen suunnitteluun ja järjestämiseen säännöksellä tavoitellaan ja tarkoitetaan.

Toimeenpanossa on varmistettava tarpeen mukainen ja tosiasiallisesti saatavilla oleva oppilaitoskohtainen oppilashuollollinen osaaminen niin kuraattori-, psykologi- kuin terveydenhoitaja- ja lääkäripalvelujen osalta sekä riittävä muiden tukitoimien resursointi. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että säännösten yksityiskohtaisia perusteluja täydennetään arvioilla moniammatillisen tuen toteutumisesta vaadittavasta riittävästä henkilöstömäärästä. Yhtä lailla on panostettava johtamisosaamiseen sekä yhteisöllisen oppilaitoskulttuurin kehittämiseen.

Esitykseen sisältyviä oikeuksia ja velvollisuuksia selkeytettävä

Esityksen mukaan perusopetuksen oppilaan osallistuminen opetukseen voitaisiin evätä nykyisen jäljellä olevan työpäivän lisäksi vielä enintään seuraavan työpäivän ajaksi. Tämä poikkeaa siitä, mitä toisen asteen osalta on säädetty. Siellä epäminen on rehtorin päätöksellä mahdollista enintään kolmeksi päiväksi. Perusteluista ei käy ilmi, miksi tätä käytäntöä ei voida yhtenäistää. Käytännössä nyt säädettävät epäamisen kohteena olevan oppijan oikeudet opiskelu- ja huollon palveluihin epäamisen aikana sekä tukitoimet opetukseen palaamisen turvaamiseksi vaativat enemmän aikaa, jotta ne ehditään toimeenpanna nykyisillä resursseilla.

Perusopetuslain 36 h §:n osalta on täsmennettävä sääntelyä sen osalta, miten oppilaan valvonta toteutetaan epäamistilanteessa. Säännöksestä tulisi käydä ilmi, että ellei huoltaja saa järjestettyä oppilaan noutamista koululta tulee koulun olla yhteydessä lastensuojeluun.

Esityksestä ei myöskään käy ilmi, mikä taho on velvollinen järjestämään ja kustantamaan esimerkiksi oppivelvolliselle tarvittaessa kuljetuksen opiskeluhuollon palveluihin epäämisen aikana tai millainen vastuu ylipäättään opetuksen ja koulutuksen järjestäjällä on. Esitystä on näiltä osin täsmennettävä sekä otettava asia huomioon kustannusten vaikutusarvioinnissa.

Opetuksen epäämisestä esitetään perustellusti ilmoitusvelvollisuutta koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle sekä perusopetuslakiin että lukiolakiin. Tätä ilmoitusvelvollisuutta koskevaa säännöstä tulee täydentää velvoitteella tehdä tarvittaessa myös lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n mukainen ilmoitus. Myös ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia tulee opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista, määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista sekä opiskeluoikeuden pidättämistä koskevien päätösten osalta täydentää vastaavalla säätelyllä.

Toisen asteen rehtorin oikeutta erottaa oppivelvollinen enintään kolmen kuukauden määräajaksi toisella asteella ei saa kumota. Rehtorin tehdessä päätöksen oppivelvollisen määräaikaisesta erottamisesta, on lastensuojelulain 24 §:n 2 momentissa tarkoitettulle sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle säädettävä mahdollisuus tulla kuulluksi, mikäli toimielin ei arvioi kuulemisen olevan ilmeisen tarpeetonta.

Muutoksenhakukelpoista päätöstä edellyttäviä säännöksiä on täsmennettävä niin, että niistä käy ilmi, milloin esimerkiksi muutosta haetaan kuntalain mukaan ja milloin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisesti päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus sanan korvaaminen termillä hallintotuomioistuin muuttaa säännöstä epäselvemmäksi. Muutoksenhakuajat pitäisi yhtenäistää ja olla 30 päivää.

Laajoilla palvelu- ja yhteistyöverkostoilla eriarvoistumista ja syrjäytymistä vastaan

On välttämätöntä, että tukitoimia rakennetaan moniammatillisesti ja -alaisesti opetustoimen kokonaisuuden sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kuin myös nuorisotyön ja kuntoutuspalveluiden yhteistyönä. Laaja palvelu- ja yhteistyöverkosto turvaa erilaiset avun ja tuen käytännöt, jotka puolestaan tukevat oppimista sekä psykososiaalista kasvua ja kehitystä.

Myös perheiden roolia tulee paikoitellen kirkastaa. Lakiluonnoksessa esitetään ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia sekä lukiolakia muutettavaksi siten, että niissä säädettäisiin opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta. Perusteluissa tulee kuitenkin täsmentää, että ensisijainen vastuu koulumatkalla tapahtuneiden asioiden selvittämisestä on aina opiskelijoilla ja heidän huoltajillaan. Tarvittaessa oppilaitoksen henkilökunta voi kuitenkin tukea huoltajaa tai opiskelijan muuta laillista edustajaa asian kokonaisvaltaisessa selvittämisessä ja siihen puuttumisessa myös koulumatkojen osalta esimerkiksi opiskelijahuollollisin keinoin.

Akava ry

Sahamies Miika
Akava ry